Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024. gada 25. aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Kaspars Berķis, tiesneses Ilze Amona un Valda Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicēja /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas 2023. gada 7. marta lēmuma Nr. 1.3/429 un 2023. gada 31. augusta lēmuma Nr. 1.2/1620 atcelšanu, sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 22. decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas bāriņtiesas (turpmāk – bāriņtiesa) 2023. gada 7. marta lēmumu Nr. 1.3/429 (turpmāk – lēmums Nr. 1) atļauta /pers. B/ (*/pers. B/*) ārstēšana pie ārstes /pers. H/, bet ar bāriņtiesas 2023. gada 31. augusta lēmumu Nr. 1.2/1620 (turpmāk – lēmums Nr. 2) (turpmāk abi kopā – lēmumi) atļauta /pers. I/ (*/pers. I/*) ārstēšana pie ārstes /pers. H/.

[2] Nepiekrītot lēmumiem, pieteicējs iesniedza pieteikumus tiesā, lūdzot lēmumus atcelt. Pieteicējs pieteikumā par lēmuma Nr. 1 atcelšanu norādījis turpmāk minēto.

[2.1] Lēmums netika nosūtīts pieteicēja pārstāvei elektroniski, bet gan pieteicējam pa pastu, ilgu laiku pieteicējs vispār nesaprata, ko ir saņēmis. Pieteicējam netika dota pienācīga iespēja izteikt savu viedokli par /pers. H/ iesniegumu.

[2.2] Bāriņtiesa jau no paša sākuma izturas pret pieteicēju ar nepatiku un izrāda labvēlību pretējai pusei un, dodot atļauju bērna ārstēšanai, likvidēja vienu no iemesliem, kādēļ ieteicējs prasīja bāriņtiesai uz laiku pārtraukt mātei bērnu aizgādības tiesības.

[2.3] Bāriņtiesa nevarēja viennozīmīgi novērtēt /pers. B/ viedokli, jo tas ir ietekmēts, ko apliecina protokolā norādītais, ka bērns uz bāriņtiesu atnāca pieķēries mātei, un ne vienmēr bērna viedoklis ir atbilstošs bērna interesēm. Nav arī skaidrs, kā bāriņtiesa varēja noskaidrot bērna viedokli angļu valodā, jo bērnu dzimtā valoda ir franču un poļu. No protokola nav arī saprotams, kur notika saruna ar bērnu.

[2.4] Pieteikumā par lēmumu Nr. 2 pieteicējs norāda, ka lēmumā norādītais bērnu mātes viedoklis par nepieciešamību saņemt atļauju /pers. I/ ārstēšanai būtiski atšķiras no ārstes /pers. H/ iesniegumā bāriņtiesai norādītā. Tas, ka bērni visu vasaru pavadīja aktīvi sportojot un nodarbojoties ārā svaigā gaisā, vien liecina par to, ka ar bērnu emocionālo un fizisko stāvokli viss ir kārtībā. Turklāt bērnu veselības uzraudzīšanai ir ģimenes ārsts, kuru bāriņtiesa bērnu mātei neatļāva mainīt.

[2.5] /pers. H/ ir pediatre un nav tiesīga sniegt psiholoģisko palīdzību. Konstatējot, ka bērnam ir vajadzīga psiholoģiskā palīdzība, viņai bērns būtu jānosūta pie speciālista. Turklāt /pers. H/ nav neatkarīga ārste vai bērnu ģimenes ārste, kas nevienu savu lēmumu par ārstēšanu nav saskaņojusi ar pieteicēju un nav painteresējusies par viņa viedokli. Nav zināms, kādas psiholoģiskā rakstura metodes pielieto ārste, lai ārstētu /pers. I/. Turklāt pret ārsti /pers. H/ Valsts policija veica resorisko pārbaudi un līdz tās pabeigšanai bāriņtiesai vajadzēja pagaidīt ar lēmuma pieņemšanu.

[2.6] Lietā nav pierādījumu par to, ka /pers. I/ ir vajadzīga jebkāda ārstēšana, nav nekādu pierādījumu par /pers. I/ veselības problēmām, ka viņa, piemēram, ir hospitalizēta.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 22. decembra spriedumu tika noraidīts pieteicēja pieteikums, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Ārste /pers. H/ vērsās bāriņtiesā ar lūgumu atļaut /pers. B/ un /pers. I/ ārstēšanu.

[3.2] Bāriņtiesa, izvērtējot ārstes /pers. H/ iesniegumus, secināja, ka nav pamata apšaubīt ārstes /pers. H/ sniegto informāciju par bērnu veselību, kā arī ārstes /pers. H/ kompetenci. Saņemt savlaicīgu un veselības stāvoklim atbilstošu ārstniecību ir bērna pamata tiesību uz dzīvību un attīstību nodrošināšana. Nav pieļaujams, ka vecāku savstarpēju nesaskaņu un nespējas vienoties par bērnu aprūpes jautājumiem rezultātā tiek novilcināta bērnam nepieciešamā ārstniecība. Piekrišanas nesniegšana bērna ārstniecībai bez objektīva un nopietna pamatojuma ir bērna tiesību uz veselības aizsardzību pārkāpums. Tāpat pacientam ir tiesības izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi, kā arī nepilngadīgam pacientam ir tiesības tikt uzklausītam un piedalīties ar ārstniecību saistītu lēmumu pieņemšanā, taču, ņemot vērā /pers. I/ vecumu, bērna viedoklis netika noskaidrots. Šādos apstākļos bāriņtiesa atzinusi, ka /pers. I/ interesēs ir atļaut ārstniecību pie /pers. H/.

[3.3] Ne bāriņtiesai, ne tiesai konkrētajā gadījumā nav jāpārvērtē pēc būtības apstākļi, kas ir par pamatu vecāku konfliktam un strīdiem saistībā ar bērnu aizgādības jautājumiem, bet jāpārbauda, vai no ārstes iesnieguma un citiem lietas materiāliem ir secināms, ka bērniem ir vajadzīga ārstēšana un ka bērnu interesēs ir uzsākt to pie konkrētā ārsta, pat ja kāds no vecākiem pret to iebilst.

Izvērtējot administratīvās lietas materiālus, tiesa konstatē, ka lietā atrodas SIA "Ziemeļeiropas Mentālās veselības centrs" 2023. gada 25. janvāra ārstu konsīlija slēdziens par /pers. I/, kurā norādīts, ka meitenei ir bieža raudāšana, miega traucējumi, enurēze, bailes palikt vienai kaut neilgu brīdi pat mājās. Noteikta diagnoze – reakcija uz smagu stresu un adaptācijas traucējumi (F43) un neorganiska enurēze (F98).

Lietā atrodas arī ārstu konsīlija slēdziens par /pers. B/, kurā norādīts, ka meitenei ir biežas galvassāpes, sirdsklauves, grūtības iemigt, bieža mošanās naktī, murgi, muskuļu saspringums un smaguma sajūta ķermenī, nemitīga baiļu sajūta, īpaši ārpus savas drošās vides. Mājas vizītē māte atzīmēja, ka meita ir kļuvusi izteikti noslēgta, norobežojusies no draugiem, novērotas autoagresijas epizodes – sevis knaibīšana. Noteikta diagnoze – reakcija uz smagu stresu un adaptācijas traucējumi. Tāpat lietā atrodas bērnu neirologa /pers. N/ 2023. gada 14. janvāra slēdziens, kurā /pers. B/ norādīta diagnoze – epizodiska trauksme, panikas epizodes un miofasciāls sāpju sindroms plecu joslā, rekomendēts atrasties ģimenes ārsta uzraudzībā.

[3.4] No lietas materiāliem secināms, ka ārste /pers. H/ ir ieguvusi bērnu uzticību, kas rada papildus drošību bērniem, kā arī sajūtu, ka viņu vēlmes un viedoklis tiek respektēts. Lietā nav pierādījumu par to, ka bērniem noteiktas neesošas diagnozes, vai ka ārsts būtu ieinteresēts tādas noteikt. Diagnozes bērniem ir noteikuši vairāki speciālisti, nevis viens ārsts – /pers. H/, turklāt, lai arī diagnozes abiem bērniem ir vienādas, tomēr simptomi un sūdzības ir atšķirīgas, pretēji pieteicēja norādītajam.

[3.5] Apstāklis, ka bērnu izglītības iestāde ir sniegusi informāciju pieteicējam, ka bērniem nav novērotas veselības problēmas vai uzvedības problēmas saskarsmē ar skolotājiem un klases biedriem, neliecina par to, ka bērniem bāriņtiesas lēmumu pieņemšanas laikā nebija vajadzīga ārstniecība, jo bērni no 2022. gada nogales līdz 2023. gada 31. augustam skolu neapmeklēja. Tādējādi tiesa atzīst, ka bāriņtiesas secinājums par to, ka bērnu ārstēšana pie /pers. H/ atbilst bērnu vislabākajām interesēm, ir pamatots un tiesisks. Papildus tiesa norāda, ka bērnu ārstēšana pie cita ārsta, kas nav ģimenes ārsts nav pretrunā ne Pacientu tiesību likumam, ne bāriņtiesas lēmumam, ar kuru tika aizliegta bērnu ģimenes ārsta nomaiņa. Pacientam ir tiesības izvēlēties ārstniecības iestādi un ārstu, arī tādu, kas nav ģimenes ārsts.

[3.6] Tāpat no lietas materiāliem nav konstatējams, ka /pers. H/ būtu veikusi bērnu ārstēšanu ārpus savas kompetences, jo neviens lietā esošais dokuments neapliecina, ka ārste sniedz bērniem psihologa pakalpojumus, tieši otrādi, ārste ir rekomendējusi bērniem nodrošināt psihologa vai psihoterapeita palīdzību un arī iesaistījusies, lai atrastu minēto palīdzību. Tas tieši norāda, ka ārste pati psiholoģisko palīdzību bērniem nesniedza. Tādējādi pieteicēja apgalvojumi par ārstes nekompetenci ir pilnīgi nepamatoti.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 22. decembra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] /pers. H/ ir sniegusi bērniem psiholoģisko palīdzību, turklāt /pers. H/ paskaidrojumos ir norādījusi, ka bērni pie viņas ierodas bez tulka palīdzības, lai gan bērnu dzimtās valodas ir poļu un franču.

[4.2] Ne tiesa, ne bāriņtiesa nav ārsti, līdz ar to nevar objektīvi pārbaudīt, vai bērniem ir nepieciešama ārstēšana. Bērni ir veseli un viņiem nav nepieciešama psiholoģiskā ārstēšana, pieteicējs nav izturējies pret bērniem vardarbīgi, kā arī lietā nav ekspertīzes slēdziena par bērnu psiholoģisko stāvokli, kas norādītu, ka bērniem ir nepieciešama ārstēšana.

[4.3] Tiesa nepamatoti spriedumā atsaucās uz SIA "Ziemeļeiropas Mentālās veselības centrs" 2023. gada 25. janvāra ārstu konsīlija slēdzienu, jo šim slēdzienam nav ne juridiska, ne faktiska saikne ar lēmumiem.

[5] Bāriņtiesa iesniedza viedokli, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, savukārt apelācijas sūdzība ir noraidāma kā nepamatota.

[6] Administratīvajā apgabaltiesā 2024. gada 19. martā tika iesniegti /pers. H/ paskaidrojumi, kuros norādīts, ka patiesībai neatbilst apelācijas sūdzībā izteiktais apgalvojums, ka /pers. H/ sniedz pacientēm psiholoģisko palīdzību. /pers. H/ ir rekomendējusi bērniem saņemt kvalificētu psiholoģisko palīdzību, taču šādas palīdzības sniegšana neietilpst /pers. H/ kā pediatres kompetencē.

Lietā ir ārstu atzinumi un slēdzieni par bērnu veselības stāvokli, kā arī ārstu-psihoterapeitu konsīlija slēdziens, kuri pēc būtības apstiprina nepieciešamību veikt bērnu ārstniecību un dinamisku uzraudzību, līdz ar to nav pamatots apelācijas sūdzībā ietvertais pārmetums par neobjektivitāti un papildu neatkarīgas ekspertīzes vajadzību.

/pers. H/ savas ārsta zināšanas izmanto tikai un vienīgi, lai nodrošinātu bērniem tiesības saņemt tiem nepieciešamo ārstniecību.

[7] /pers. Z/ paskaidrojusi, ka pieteicēja subjektīvais apgalvojums par to, ka daktere /pers. H/ sniedz bērniem psiholoģisko palīdzību, ir nepatiess. /pers. H/ savās rekomendācijās vērš uzmanību uz to, ka bērniem ir nepieciešama psiholoģiskā palīdzība. /pers. B/ un /pers. I/ saņem psiholoģisko palīdzību, taču to nesniedz /pers. H/. Par šo faktu ir informēts arī pieteicējs. /pers. H/ rīcība, lūdzot atļauju bērnu ārstniecībai, atbilst bērnu interesēm.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar lietas dalībnieku izteiktajiem argumentiem, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir izvērtējusi visus lietas izspriešanai būtiskos apstākļus un spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams.

Ievērojot minēto, Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda. Attiecībā par apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem apgabaltiesa papildus norāda turpmāk minēto.

[9] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 110. pants noteic, ka valsts aizsargā bērnu tiesības. Savukārt Satversmes 111. pantā noteikts, ka valsts aizsargā cilvēku veselību.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 4. panta 5. punktu bērna veselības maksimāla aizsardzība ir definēts kā viens no bērna tiesību aizsardzības mērķiem.

Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta pirmajai daļai tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Vienlaikus šī panta otrā daļa noteic, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

Savukārt šā panta 2.[1] daļas 3. punkts noteic, ka, nosakot bērna labākās intereses, nepieciešams tiekties uz bērna situācijas ilgtspējīgu risinājumu, atbilstoši situācijai ņemot vērā, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina bērna vajadzībām atbilstošu veselības aizsardzību.

Saskaņā ar Pacientu tiesību likumu katrai personai Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā ir tiesības saņemt veselības stāvoklim atbilstošu ārstniecību (5. pants) un tiesības izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi (8. pants).

[10] Atbilstoši iepriekš norādītajām tiesību normām bērniem /pers. B/ un /pers. I/ ir tiesības izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi un saņemt nepieciešamo ārstniecību. Turklāt šīs bērnu tiesības uz veselības aizsardzību ir noteiktas kā prioritāras un nostiprinātas Satversmē.

Līdz ar to pieteicēja iebildumiem pret bērna ārstniecību būtu jābūt nopietniem un argumentētiem, turklāt balstītiem uz objektīviem faktiem, kas norādītu uz iespējamu ārstniecības procesa neatbilstību bērnu interesēm. Taču pieteicēja argumenti, tostarp apelācijas sūdzībā ietvertie, ir balstīti uz subjektīviem apsvērumiem. Piemēram, pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītais, ka viņa ieskatā bērniem nav nepieciešama psiholoģiskā ārstēšana no vardarbības, jo pieteicējs nav bijis vardarbīgs, ir subjektīvs pieteicēja pieņēmums. Taču, kā to pamatoti norādījis arī pats pieteicējs, jautājumu par ārstniecības nepieciešamību ir jāizlemj ārstniecības personai.

Apgabaltiesa pilnībā piekrīt pirmās instances tiesas secinātajam, ka lietā nav konstatējami tādi apstākļi, kas ļautu apšaubīt /pers. H/ slēdzienu par ārstniecības nepieciešamību.

Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja iebildumus pret bērnu ārstniecību ir vērtējis arī ārstu konsīlijs un secinājis, ka ārstniecības uzsākšana konkrētajos apstākļos atbilst bērnu interesēm un ir nozīmīga bērnu veselības aizsardzībai (*lietas 1. sējuma 39.–41. lapa*). Lai arī pieteicējs ir pamatoti norādījis, ka minētajiem ārstu konsīlija lēmumiem nav tieša sakara ar lietā pārsūdzētajiem bāriņtiesas lēmumiem, vienlaikus tie apstiprina, ka pieteicēja viedoklis par to, ka bērniem nav nepieciešama ārstēšana, ir kļūdains un nepamatots.

[11] Pieteicējs apelācijas sūdzībā ir izteicis iebildumus par to, ka /pers. H/ ir pediatre, taču nepamatoti sniedz psiholoģisko palīdzību, turklāt neprot bērnu dzimto valodu (poļu vai franču). Attiecībā par šiem iebildumiem /pers. H/ lietā ir paskaidrojusi, ka komunikācija ar bērniem notiek angļu valodā, nepieciešamības gadījumā iesaistot arī bērnu māti. Ņemot vērā lietas materiālos esošo informāciju, ka /pers. B/ un /pers. I/ iegūst izglītību angļu valodā, apgabaltiesa secina, ka apstāklis, ka /pers. H/ neprot bērnu dzimto valodu, nav tāds šķērslis, kas kavētu ārstei nodrošināt atbilstošu bērnu ārstniecību.

No lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums arī pieteicēja viedoklim, ka /pers. H/ sniegtu psiholoģisko palīdzību. Ministru kabineta noteikumu Nr. 268 "Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu" 147. punkts nosaka, ka pediatra kompetencē ir veikt visu vecumu bērnu veselības aprūpi, aptverot somatiskās un psihiskās attīstības problēmas, iegūtās un iedzimtās slimības un veselības traucējumus, kā arī veicinot bērnu veselību un slimību profilaksi. Tātad pediatram ir jāspēj izprast arī bērnu somatiskās un psihiskās attīstības problēmas. /pers. H/ ir paskaidrojusi, ka ir kā pediatre rekomendējusi bērniem saņemt psiholoģisko palīdzību, taču pati to nav sniegusi (*lietas 3. sējuma 116. – 118. lapa*). Apgabaltiesai nav pamata apšaubīt ārstes sniegto informāciju. Turklāt no lietas materiāliem var secināt, ka psiholoģisko palīdzību /pers. B/ sniedz psihoterapeite /pers. T/ (*lietas 1. sējuma 123. lapa*), savukārt /pers. I/ psiholoģisko palīdzību sniedz /pers. U/ (*lietas 3. sējuma 102.–103. lapa*).

[12] Ņemot vērā lietā konstatēto apstākļu kopumu, apgabaltiesa atzīst, ka pārsūdzētie bāriņtiesas lēmumi, atļaut ārstei /pers. H/ uzsākt bērnu ārstniecību, atbilst bērnu vislabākajām interesēm, ir tiesiski un pamatoti. Savukārt pieteicēja pieteikums noraidāms kā nepamatots.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309. pantu un 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

n o s p r i e d a :

noraidīt /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas 2023. gada 7. marta lēmuma Nr. 1.3/429 un 2023. gada 31. augusta lēmuma Nr. 1.2/1620 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis	Tiesnese	Tiesnese
K. Berķis	I. Amona	V. Zommere